

ІНФОРМАЦІЯ ЯК СТРАТЕГІЧНИЙ РЕСУРС РОЗВИТКУ ЛЮДСТВА. ІНФОРМАЦІЙНЕ СУСПІЛЬСТВО ЯК НОВИЙ ВИМІР МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН

К.ПОЛТ.Н. Н.В.ЛЕПСЬКА

ПЛАН

1. Інформація: сутність поняття, співвідношення з поняттям «знання». Типологія інформації.
2. Постіндустріальне та Інформаційне суспільство. Теорії інформаційного суспільства.
3. Вплив інформаційного суспільства на міжнародні відносини
4. Інформаційні асиметрії та їхній вплив на міжнародні процеси.

*1. Інформація: сутність
поняття, співвідношення з
поняттям «ЗНАННЯ»*

Що таке інформація?

Це сукупність відомостей
(даних), які

- сприймають із навколишнього середовища (**вхідна інформація**),
- видають у навколишнє середовище (**вихідна інформація**)
- або зберігають **всередині** певної системи

Інформація

- це **систематизовані** певним чином дані, що **формується у свідомості** людини;
- ці дані зменшують або **усувають неповноту знань**, невизначеність людини щодо навколишнього світу;
- такі відомості здатні **вплинути на вибір рішень** у конкретній проблемній ситуації

- можуть зберігатися на певних матеріальних носіях та передаються за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій
- ці відомості відокремлені від тих людей, які їх створили
- можуть у будь-який час бути відтворені та застосовані людиною з метою досягнення певних цілей та задоволення її потреб.

властивості інформації:

- *об'єктивність та суб'єктивність;*
- *повнота;*
- *достовірність;*
- *адекватність;*
- *доступність;*
- *актуальність;*
- *точність;*
- *цінність.*

Інформації притаманна така незвична для матеріального світу властивість, як *можливість нескінченного відтворення* – скільки б людей не прочитали одне й те саме повідомлення, кількість інформації в ньому лишається незмінною, хоча безліч людей також стали носіями такої ж кількості інформації.

Однак !!!

Чим більше людей знайомляться з тією чи іншою інформацією, тим меншою стає її цінність.

Хто володіє інформацією, той володіє світом

Типологія інформації

За сферою використання

- наукова
- технічна
- економічна
- соціальна
- політична

За змістом

- фактологічна
- аналітична
- прогностична

За способом сприйняття

- візуальна
- аудіальна
- кінестетична
- смакова
- нюхова

За ступенем доступу

- відкрита
- конфіденційна
- таємна

За способом передачі

- вербальна
- невербальна

За джерелом походження

- первинна
- вторинна

Співвідношення понять «інформація» та «знання» ... ???

ІНФОРМАЦІЯ - це сукупність даних, впорядкована з певною метою, що додає їм сенс

ЗНАННЯ - інтелектуальний продукт, утворений в результаті людського мислення (образного, символічного), що виражає певний зміст в значенні соціального виміру; це інформація, готова до продуктивного застосування, дієва, забезпечена глудом.

Знання являє собою сукупність оформленого досвіду, цінностей, контекстуальної інформації, експертного розуміння, що складають основу для оцінки та інтеграції нових досвіду та інформації

Інформаційне суспільство – це суспільство, в якому інформація та знання є головними економічними та соціальними ресурсами, а технології інформаційно-комунікаційної сфери визначають розвиток держав та міждержавних відносин

Справжнім «батьком - засновником», щоправда, не самих концепцій, а лише ідей щодо інформаційного суспільства та суспільства знань, можна вважати **Френсіса Бекона**, який :

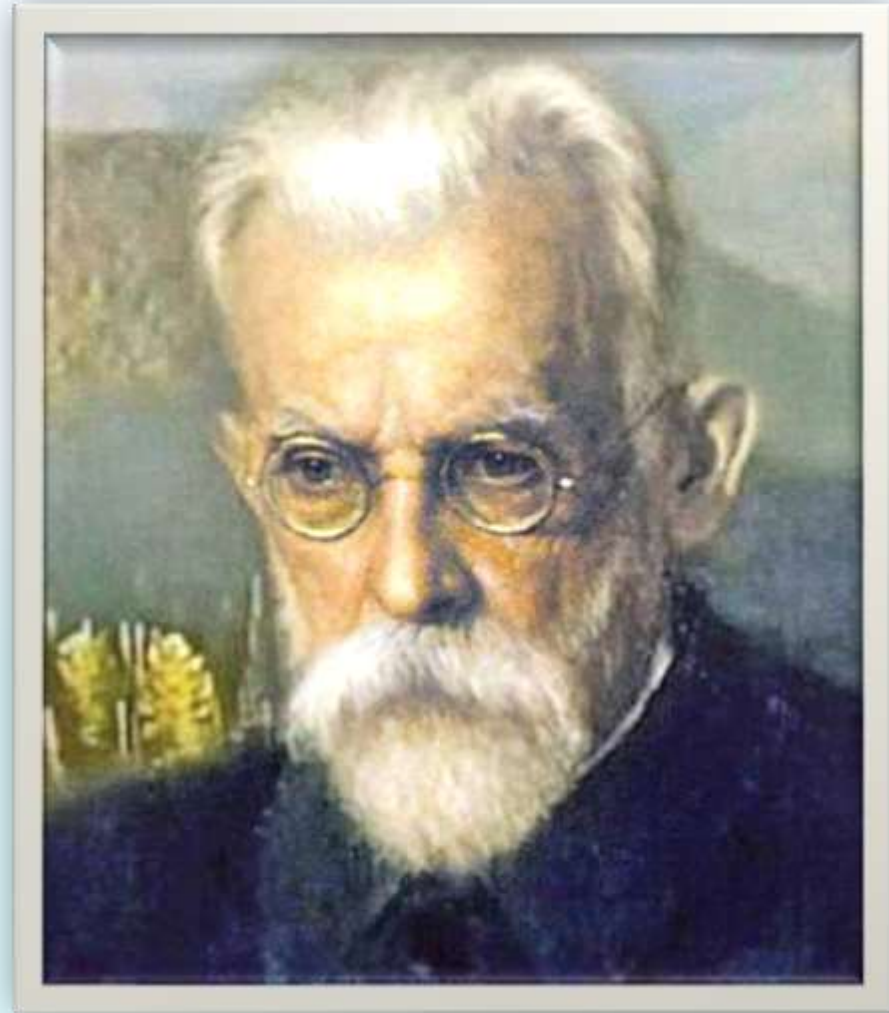
- ✓ довів **важливість одержання й використання інформації** в усіх сферах суспільного життя та передбачав посилення цієї тенденції в майбутньому
- ✓ він винайшов спосіб, який пізніше було покладено в основу **двійкової системи обчислення** як найбільш зручного механічного, алгебраїчного опрацювання, збереження і передачі інформації, що в подальшому було використано для створення комп'ютера
- ✓ запропонував досить вдалу **класифікацію знань** та вказав на їх провідне місце і дедалі зростаючу роль у розвитку людської цивілізації

Френсіс Бекон
1561-1626 рр.

В. І. Вернадський «Наукова думка як планетне явище» (20-30-х рр. ХХ ст.):

- ✓ високо оцінював «...**могутню і невідворотню силу науки** для правильного соціального устрою, який дає максимум щастя і повного задоволення основних матеріальних потреб людства», наукові знання – засіб, який «...**може дати сенс і мету існування людини і позбавити її від непотрібних страждань**»
- ✓ ґрунтовний **аналіз розвитку засобів масової інформації** і особливо місця й ролі самої інформації в розвитку суспільнополітичного життя: «подія, що відбувається в глухому куточку будь-якого континенту чи океану, відбивається і має наслідки – великі й малі – в ряді інших місць, всюди на поверхні Землі. Телеграф, телефон, радіо, аероплани, аеростати охопили всю земну кулю. Стосунки стають все більш простими і швидкими».

В. І. Вернадський
1863-1945 рр.

- ✓ розробив геніальну концепцію **«ноосфери»** як сфери розуму, яка створюється, перш за все, «...зростанням науки, наукового розуміння та заснованої на ньому соціальної праці людства»
- ✓ у своїх творах ще не вживав поняття «інформаційне суспільство», але його вищенаведені та інші подібні положення, висновки і пропозиції можна вважати **зачатками і підвалинами концепції інформаційного суспільства.**

Концепція інформаційного суспільства, на думку більшості сучасних дослідників, розглядається як **різновид** або ж **похідна теорії постіндустріального суспільства**, основу якої заклали Д. Белл, Ф.Махлуп, Е. Тоффлер та ін.

Основоположником теорії постіндустріального суспільства вважають Деніела Белла, котрий у 1973 р. опублікував книгу «Прийдешнє постіндустріальне суспільство», де висловив ідею, що **постіндустріальне суспільство є новим принципом соціально-технологічної організації й новим способом життя, що витісняє індустріальну систему**

Деніел Белл
(1919-2011)

Постіндустріальне суспільство -

стадія суспільного розвитку, що приходить на зміну державно-монополістичному капіталізму, індустріальному суспільству, у сфері послуг якого зайнято не менше 50% працюючого населення. Воно виробляє як аграрні, так і промислові товари, **набагато перевищуючи власні потреби**. Крім надвиробництва, йому властиві **ускладнення соціальних зв'язків, максимальний розвиток маркетингу, спрямованість у майбутнє, динамічна міжособистісна комунікація, велика роль наукових досліджень, освіти, престиж освіченості**

Ознаки постіндустріального суспільства:

- прискорення технічного прогресу;
- зниження ролі матеріального виробництва;
- розвиток сектору послуг та інформації;
- зміна мотивів і характеру людської діяльності;
- поява нових ресурсів, що залучаються до виробництва.

“Поняття “постіндустріальне суспільство” наголошує на центральному місці **теоретичних знань як стрижня**, навколо якого будуть організовані нові технології, економічне зростання та соціальна стратифікація” (Д. Белл)

Аспекти постіндустріального суспільства за Д.Беллом:

- перехід до **сервісного суспільства**
- вирішальне значення **кодифікованого теоретичного знання (систематизованого, записаного, явного) як відтворювального** для здійснення технологічних інновацій;
- перетворення нової **“інтелектуальної технології”** у ключовий інструмент системного аналізу та теорії прийняття рішень
- **доступ до інформації має стати умовою свободи, а інформація міститиме важливий політичний аспект влади**

Ідея переродження постіндустріального суспільства в інформаційне суспільство відображається у книзі Д. Белла «Соціальні рамки інформаційного суспільства» (1980 р.)

За Д. Беллом *«інформаційне суспільство»* –

це нове визначення постіндустріального суспільства, що підкреслює не його стан у послідовності ступенів суспільного розвитку – після індустріального суспільства, а **основу визначення його соціальної структури – інформацію**

Що відрізняє інформаційне суспільство:

- збільшення **ролі інформації** і знань в житті суспільства;
- збільшення долі **інформац. комунікацій, продуктів та послуг** у ВВП;
- створення **глобального інформ. простору**, що забезпечує:
 - ефективну інформ. взаємодію людей
 - їх доступ до **світових інформ. ресурсів**
 - задоволення їхніх **потреб щодо інформ. продуктів і послуг**

Існує точка зору, що історія
виникнення концепції
інформаційного
суспільства бере свій
початок у роботах
австрійсько-
американського
економіста-дослідника
Фріца Махлупа

*«Продуктування і поширення
знань у США» (1962) –
обґрунтував концепцію
суспільства знань*

Фріц Махлуп
1902-1983 рр.

Ф. Махлуп увів поняття *«індустрія знань»*, до якої він включив 5 секторів інформаційної діяльності в суспільстві:

- *освіта;*
- *наукові дослідження й розробки;*
- *засоби масової інформації;*
- *інформаційні технології;*
- *інформаційні послуги*

Найбільш класичні
погляди на концепцію
інформаційного
суспільства
простежуються у
працях амер.
футуролога й соціолога
Елвіна Тоффлера

Елвін Тоффлер
1928 -2016

У трилогії: «Шок майбутнього», «Третя хвиля» і «Метаморфози влади» Е.Тофлер

- подає розуміння **інформаційного суспільства як абсолютно якісно нової стадії суспільного розвитку**, а інформац. революція – це 3-тя велика трансформація суспільства після аграрної та індустріальної революцій
- систематизував погляди щодо змін, які відбуваються в розвитку цивілізації внаслідок настання інформац. епохи (традиційні ієрархічні структури руйнуються через інформац. потоки; уряди, які не адаптуються до інформац. доби, втрачають вплив)
- запропонував концепцію **тріади влади** (сили, багатства і знання); висунув нові критерії типологізації політичної влади, зокрема, **якість влади: низькоякісна влада тримається на силі, влада середньої якості базується на багатстві, в основі високоякісної влади лежать знання.**

Основні стадії (революції) технологічної трансформації у сфері оброблення та передавання інформації:

1-ша – винахід *писемності*, що привело до гігантського якісного і кількісного стрибка. можливість передавання знань від покоління до покоління.

2-га (сер. XVI ст.) – винахід *книгодрукування*, який радикально змінив суспільство, культуру, організацію діяльності.

3-тя (кін. XIX ст.) – винахід *електрики*, завдяки якій з'явилися телеграф, телефон, радіо, які дають змогу оперативно передавати і нагромаджувати інф-цію у будь-якому обсязі.

4-та (70-і рр. XX ст.) – винахід *мікропроцесорної технології* і поява ПК. На мікропроцесорах та інтегральних схемах створюються комп'ютери, комп'ютерні мережі, системи передавання даних (інформаційні комунікації). Три фундам. інновації: перехід від механ. та електричних засобів перетворення інф-ції до електронних; мініатюризація всіх вузлів, пристроїв, приладів, машин; створення програмно-керованих пристроїв і процесів

5-та *інформаційна революція* з кін. 90-х рр.

Пітер Друкер: 5-та інформ. революція не в техніці, обладнанні, технології, програмному забезпеченні чи швидкодії, це є *революція концепцій*. Цим вона суттєво відрізняється від попередньої, зосередженої на даних – їх збиранні, зберіганні, передаванні, аналізі, наданні та використанні.

П'ята інформаційна революція вирішує інше питання: «Яка сутність інформації та у чому її призначення?» Це веде до перегляду задач, які мають розв'язуватися з допомогою інформації, і, як наслідок, до перегляду інститутів, що їх розв'язують.

КОНЦЕПЦІЯ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА

7 принципів концепції “глобальної комп’ютопії”: інформаційне суспільство буде суспільством, у якому

1. кожен індивід реалізовуватиме цінність часу;
2. існуватиме свобода прийняття рішень і рівність сприятливих можливостей для всіх;
3. інформаційне суспільство характеризуватиметься процвітаням різноманітних добровільних спільнот;
4. буде забезпеченого діяльність взаємозалежних синергетичних об’єднань;
5. діятимуть функціональні об’єднання, вільні від керуючої влади;
6. існує серйозна небезпека того, що ми можемо рухатися у напрямку контрольованого суспільства, але “катастрофічного курсу до автоматизованої держави вдасться уникнути”;
7. кінцевою метою інформаційного суспільства стане “відродження теологічного синергізму людини і Бога”.

Йонедзі Масуда
1905-1995

“Комп’ютопія” (1966 р.),
“Інформаційне суспільство як
постіндустріальне суспільство”
(1980 р.)

Концепція **мережевого суспільства** як базової форми людської організації та відносин у соціальній, політичній та економічній сферах (Інформаційна епоха: економіка, суспільство і культура» (1996).

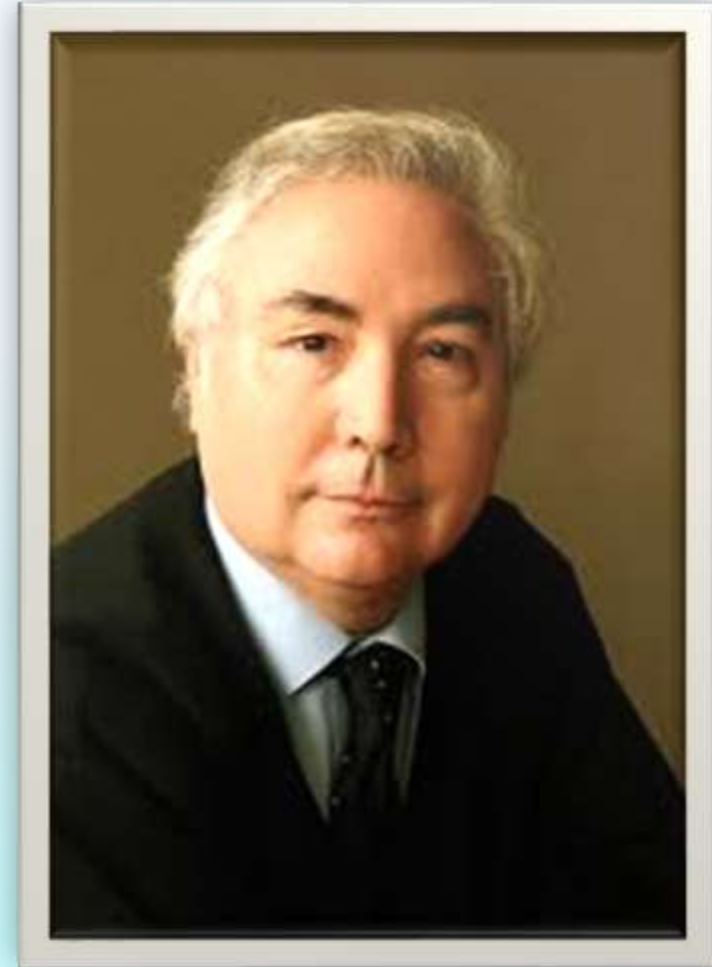
За М.Кастельсом **“дух мережевого суспільства”** полягає у принциповій відкритості і змінює виробництво, досвід, владу і культуру.

Влада тут розподіляється через глобальні інформаційні мережі, а традиційні **держави** вже не є єдиним контролером інформації, вони поступаються місцем міжнародним корпораціям, медіа та неурядовим організаціям.

Немає єдиної моделі інформаційного суспільства.

3 групи інформаційних суспільств:

- 1) **“Модель «кремнієвої долини”** - відкрите інформаційне суспільство, що рухається силами ринку;
- 2) **“Сингапурська модель”** - авторитарне інформаційне суспільство;
- 3) **“Фінська модель”** - відкрите інформаційне суспільство благополуччя.

Мануель Кастельс

народ. 1942

ОКІНАВСЬКА ХАРТІЯ глобального інформаційного суспільства (прийнята лідерами країн G8 у м. Окінава, Японія, у 2000 р.)

«Завдання країн вісімки – не лише заохочувати перехід до інформаційного суспільства та полегшувати цей процес, а й **якомога повніше реалізувати його економічні, соціальні та культурні переваги**»

Задля максимізації соціальних та економічних вигід інформаційного суспільства, лідери країн 8-ки домовилися щодо таких ключових принципів та підходів і рекомендували їх іншим:

- продовжувати сприяти розвитку конкуренції на відкритих ринках у галузі інформаційних технологій та телекомунікаційної продукції і послуг, включаючи недискримінаційне й орієнтоване лише на вартість підключення до основних телекомунікацій;
- захист прав інтелектуальної власності у сфері інформаційних технологій життєво важливий для впровадження інформаційних і комунікаційних технологій та інновацій розвитку конкуренції та поширення нових технологій;
- відновити зобов'язання урядів щодо використання програмного забезпечення відповідно до принципів захисту інтелектуальної власності;
- такі послуги, як телекомунікації, транспорт та пошта, є винятково важливими для економіки інформаційного суспільства — підвищення саме їхньої ефективності здатне максимізувати вигоди інформаційних і комунікаційних технологій; митні та інші процедури, пов'язані з торгівлею, так само важливі для створення умов, сприятливих для їх розвитку;
- спростити міжнародну е-торгівлю шляхом подальшої лібералізації та вдосконалення мереж, відповідних послуг і процедур у контексті жорстких рамок Всесвітньої торговельної організації тощо;
- розвивати ефективні та дієві механізми захисту приватності споживачів, а також захисту таємниці обробки персональних даних зі збереженням вільного інформаційного потоку;
- надалі розвивати й забезпечувати ефективне функціонування електронної ідентифікації, електронного підпису, криптографії та інших засобів безпеки та надійності операцій.

Основні особливості та характеристики інформаційного суспільства:

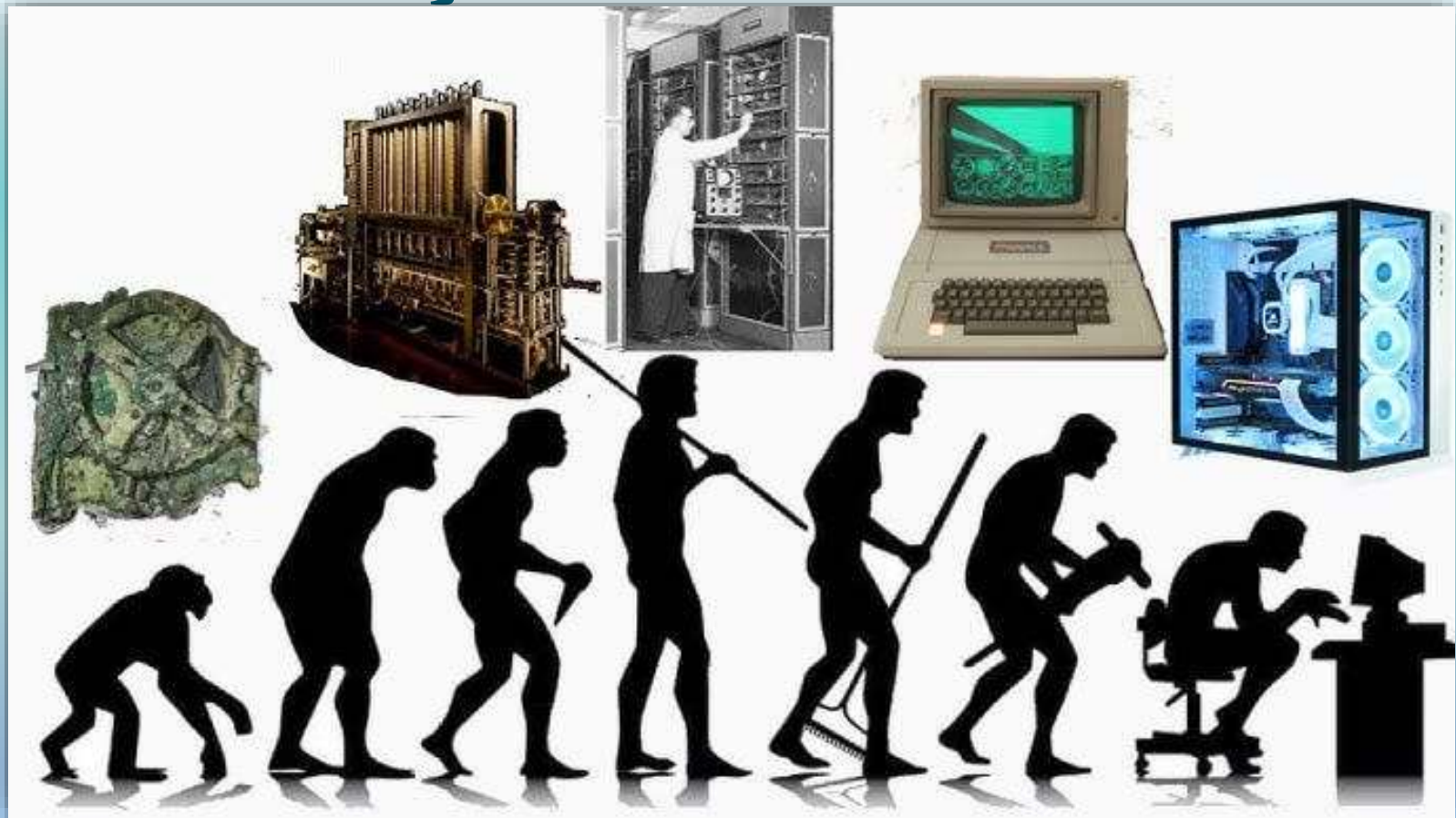
- **пріоритет інформації** порівняно з ін. ресурсами
- наявність **інформац. інфраструктури**, головна форма розвитку – інформац. економіка
- в основі суспільства закладені автоматизовані генерація, зберігання, оброблення та використання знань з допомогою **новітньої інформац. техніки і технології**
- інформац. технологія набуває **глобального характеру**, охоплюючи всі сфери соціальної діяльності;
- **інформац. єдність усієї людської цивілізації** через формування єдиного інформац. простору;

- можливість кожному практично **миттєво отримувати з мережі повну, достовірну інформацію**, практично миттєва **комунікація** кожного члена суспільства з ін. користувачами;
- з допомогою інформ. засобів реалізовано **вільний доступ** кожної людини до інформ. ресурсів усієї цивілізації, **обмежений тільки інформаційною безпекою** особистості, суспільних груп і всього суспільства
- висока **інформац. культура** населення;
- **відсутність географічних та геополітичних кордонів** держав учасників мережі, становлення нового міжнародного інформ. права і законодавства.

У чому полягає небезпека інформаційного суспільства?

НЕТОКРАТІЯ - нова форма управління суспільством, в рамках якої основною цінністю є не матеріальні предмети (гроші, нерухомість тощо), а **інформація**. Повноцінний доступ до достовірної інформації і маніпуляції з нею забезпечують владу над рештою учасників того чи іншого соціуму (суспільства, країни, держави).

Уперше термін використаний в книзі О. Барда, Я. Зодерквіста «Нетократія» (2000), де надано характеристику нової організації суспільства

«В інформаційному суспільстві найважливішим мемом буде те, що можна уявити як вузол в рибальській сітці, певний портал влади (на зразок інтернет-порталу), сполучна ланка у всеохопній мережі. Навколо цього феномену формується найважливіший кластер інформаційної парадигми — НЕТОКРАТИЧНА МЕРЕЖА»

7 ОЗНАК НЕТОКРАТІЇ

1. Основне джерело влади нетократії

Джерело влади нетократії - управління повним життєвим циклом моделі поведінки, породженої новою матеріальною технологією.

2. Технологічна основа нетократії

Сумарна ринкова вартість матеріальних і нематеріальних активів компанії стає значно нижчою або зневажливо малою в порівнянні з сумарною ринковою вартістю співробітників, які мають ключові технологічні компетенції

3. Доступ до фахівців є доступом до технологій

Доступ до нових технологій ґрунтується виключно на доступі до фахівців, які мають ключові технологічні компетенції.

4. Нетократія: Вартість конкурентоспроможності

Інтегральним кількісним критерієм, на основі якого нетократія вибудовуватиме управління конкурентними зіткненнями, стане вартість конкурентоспроможності (економічного суб'єкта або територіальної освіти)

5. Нетократія та Капіталізація психічних ресурсів

Джерело влади нового правлячого класу - нова система технологій управління поведінкою. Причому, точно ця система технологій не має і не матиме нічого спільного з жодною з гуманітарних наук, ні з якоюсь їхньою комбінацією. Однак, на відміну від уже існуючих технологій управління поведінкою, нова система технологій буде дуже глибоко переплетена з управлінням вартістю. Точніше, буде гібрид з управління поведінкою та управління вартістю.

6. Поділ влади, багатства та політичного впливу

Влада - здатність контролювати повний життєвий цикл моделі поведінки. Вплив - здатність використовувати існуючу модель поведінки інших людей для усвідомленого досягнення своєї мети, не змінюючи у своїй самої моделі поведінки. Багатство - здатність споживати товари та, створювані іншими людьми.

7. Нетократія: зміна типу мотивації

Ініціатива у прийнятті та реалізації управлінських рішень переходить від менеджерів до виконавців, що добре знайоме експертам у галузі напівпровідникової промисловості або інших високотехнологічних галузей світової економіки. Аналіз показує, що із завершенням нетократичної революції цей тип мотивації стане абсолютно домінуючим у суспільстві.

Основні характеристики інформаційного суспільства у контексті міжнародних відносин:

- 1. Глобальна комунікація* – інформація поширюється миттєво через цифрові технології.
- 2. Пріоритет знань та інновацій* – економіка заснована на інтелектуальному капіталі.
- 3. Децентралізація влади та впливу* – традиційні державні інститути поступаються мережевим структурам.
- 4. Зростання ролі медіа та соціальних мереж* – формування міжнародного порядку денного відбувається не лише через традиційні дипломатичні канали.
- 5. Інформаційне протиборство* – держави, корпорації та громадянське суспільство змагаються за контроль над інформаційними потоками.

3. Вплив інформаційного суспільства на міжнародні відносини

1. Зміна характеру дипломатії: digital дипломатія та public дипломатія

Інформаційні технології трансформували дипломатію, зробивши її відкритішою, динамічнішою та більш залежною від інформаційних потоків.

Цифрова дипломатія – це використання соціальних мереж та інтернет-платформ для ведення зовнішньої політики

- ✓ **Twitter-дипломатія Д.Трампа**, використовував Twitter для оголошення міжнародних рішень – у 2018 році він через Twitter повідомив про можливість ракетного удару по Сирії, що викликало напругу в міжнародному середовищі
- ✓ **китайська дипломатія у TikTok** – у 2020 році Міністерство закордонних справ Китаю через Twitter розповсюджувало інформацію про те, що COVID-19 нібито міг бути завезений у країну військовими США.

Публічна дипломатія –

формування позитивного міжнародного іміджу через культурні, інформаційні та освітні проекти

- ✓ програма Fulbright та British Council – США та Велика Британія фінансують навчальні програми для іноземців, щоб розширити свій культурний вплив
- ✓ «м'яка сила» Франції – через інститут Alliance Française просуває французьку мову та культуру у світі, зміцнюючи свій вплив через культурну дипломатію

**Fulbright
Research &
Development
Program**

для МОЛОДИХ ВИКЛАДАЧІВ
ТА ДОСЛІДНИКІВ

Проведення досліджень
в університетах США тривалістю
від шести до дев'яти місяців.

The Power
of International
Education

www.fulbright.org.ua

2. Інформація як стратегічна зброя: інформаційні війни та маніпуляції

Інформація використовується не лише для дипломатії, але й для досягнення стратегічних військово-політичних цілей

Інформаційні війни – це боротьба за контроль над інформаційним простором, що включає пропаганду, дезінформацію та маніпуляції:

- ✓ російські інформаційні операції у США та Європі: у 2016 росію звинувачували у втручанні у вибори в США через поширення фейків та маніпуляцію соцмережами (наприклад, через «фабрику тролів» у Санкт-Петербурзі); у 2022 під час вторгнення в Україну російська пропаганда активно поширювала фейки про «біолабораторії США в Україні» для дискредитації Заходу
- ✓ у 2019 році Китай блокував інформацію про протести в Гонконгу, використовуючи інтернет-цензуру та пропаганду.

Фейки та маніпуляції:

- ✓ Cambridge Analytica та маніпуляція виборами: у 2016 британська компанія Cambridge Analytica збрала персональні дані 87 млн користувачів Facebook і використовувала їх для впливу на виборчі кампанії (зокрема, на виборах президента США та референдумі щодо Brexit).
- ✓ Технології deepfake у політиці: у 2023 в інтернеті поширювали відео з фальшивими заявами політиків, створеними за допомогою технологій deepfake, що ставить під загрозу довіру до інформації.

3. Глобальні корпорації як політичні гравці

Міжнародні технологічні корпорації (Google, Meta (Facebook), X (Twitter), Amazon, TikTok, Microsoft) стали новими впливовими суб'єктами глобальної політики, мають величезний вплив на глобальні інформаційні потоки, громадську думку, а також безпосередньо впливають на політичні рішення та національну безпеку :

регулювання контенту та інформаційна цензура

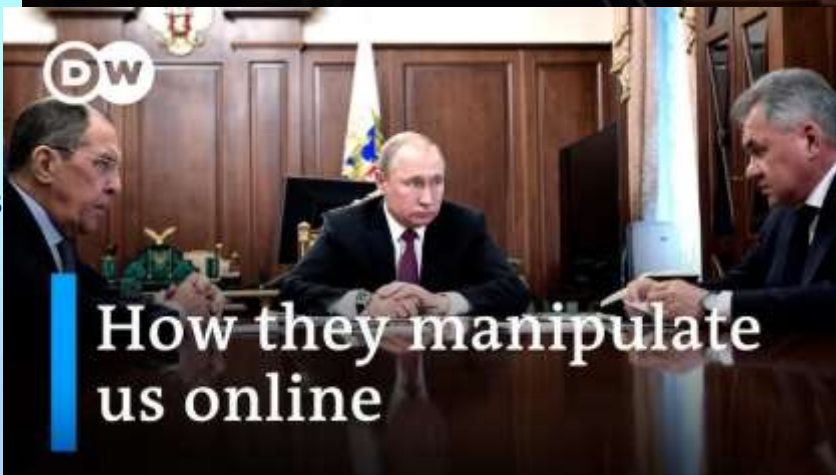
- Facebook, Google і Twitter як «арбітри правди» та «нові цензори».
- у 2021 Twitter та Facebook заблокували акаунти Дональда Трампа після штурму Капітолію, що викликало дебати про свободу слова та вплив корпорацій на політичні процеси.
- TikTok як інструмент китайського впливу: США звинувачують TikTok у зборі даних користувачів і можливості маніпуляції громадською думкою, що стало причиною численних спроб заборонити цю платформу в США та ЄС.
- Технологічні корпорації як геополітичні гравці

4. Дезінформація та гібридні конфлікти

Гібридні війни поєднують військові, інформаційні та кібероперації :

- ✓ використання **пропаганди** у військових конфліктах: росія використовує Telegram, YouTube та соцмережі для поширення фейків про війну; Україна ефективно веде інформаційну боротьбу, залучаючи світову спільноту через соціальні мережі та міжнародні ЗМІ
- ✓ **кібероперації** та атаки на інфраструктуру: у 2017 вірус NotPetya вразив урядові та приватні мережі України, а також міжнародні компанії; у 2022 здійснено масштабні кібератаки на урядові сайти України перед початком повномасштабного вторгнення.
- ✓ **фейкові новини та маніпуляції** у виборчих кампаніях: під час виборчої кампанії в США у 2016 російські ботоферми поширювали фейкові новини про Гіллари Клінтон через Facebook та Twitter; під час Brexit у 2016 компанія Leave.EU використовувала таргетовану рекламу для впливу на виборців

- **Глобальні корпорації стали ключовими гравцями міжнародної політики, контролюючи інформацію, кібербезпеку та навіть військові технології.**
- **Дезінформація та кібероперації стали основними інструментами гібридних воєн, що дозволяє державам впливати на супротивників без прямого збройного конфлікту.**
- **Виборчі кампанії у всьому світі тепер залежать від соцмереж та інформаційних маніпуляцій, що ставить під загрозу демократичні процеси.**

4. Інформаційні асиметрії та їхній вплив на міжнародні процеси

Інформаційна асиметрія – це ситуація, коли одна зі сторін у процесі комунікації, взаємодії або прийняття рішень має більше або якісно кращу інформацію, ніж інша сторона. Це створює дисбаланс влади та впливу, оскільки той, хто володіє інформаційною перевагою, може маніпулювати поведінкою іншої сторони

Основні риси інформаційної асиметрії

- **Нерівномірність доступу до інформації** – одні суб'єкти володіють більшими обсягами знань, ніж інші.
- **Якість інформації** – навіть за рівного доступу до даних, один суб'єкт може мати кращі методи аналізу.
- **Селективність поширення** – інформація може навмисно приховуватися або викривлюватися.
- **Динамічність** – рівень асиметрії може змінюватися залежно від технологічного розвитку та інформаційних стратегій.

Теоретичні підходи до розуміння інформаційної

1. Теорія асиметричної інформації в економіці

- **Лемон-проблема** (Akerlof, 1970) – на ринку автомобілів покупець не може знати, наскільки якісний товар, тому виникає ризик придбання «лимона» (недоброякісного авто).
- **Сигналізація** (Spence, 1973) – більш інформовані суб'єкти можуть «сигналізувати» про свою перевагу (наприклад, диплом елітного університету як сигнал компетентності).
- **Скринінг** (Stiglitz, 2001) – менш інформовані сторони можуть використовувати методи збору інформації для зменшення асиметрії.

Актуальність для міжнародних відносин:

- Держави або корпорації можуть приховувати реальну інформацію про власні наміри або економічний стан.
- Політичні гравці використовують «сигналізацію», наприклад, військові навчання як демонстрацію сили.

2. Теорія інформаційного каскаду

Сутність інформаційного каскаду:

- Якщо кілька акторів приймають рішення на основі обмеженої інформації, інші можуть просто наслідувати їх, не перевіряючи факти.
- Це призводить до ефекту «стадного інстинкту» та масового сприйняття фейкових новин або пропагандистських наративів.

3. Теорія стратегічної маніпуляції інформацією (Дж.Най, 2011)

Головні ідеї:

- Ті, хто контролює інформацію, контролюють владу.
- Інформаційна асиметрія може бути використана як інструмент дипломатії, пропаганди або гібридної війни.
- Держави можуть використовувати «інформаційні пастки», коли дезінформація навмисно поширюється для введення противника в оману.

Види інформаційних асиметрій

- Технологічна асиметрія
- Асиметрія доступу до медіа та інформаційних ресурсів
- Політична асиметрія інформації
- Економічна асиметрія інформації

Asymmetric Information Risk

Як інформаційні асиметрії впливають на міжнародні відносини?

- Використання інформаційної переваги для дипломатичного тиску
- Використання інформаційних маніпуляцій у війнах і конфліктах
- Виборчі кампанії та вплив на демократію

Механізми подолання інформаційних асиметрій

1. Прозорість та відкритість даних

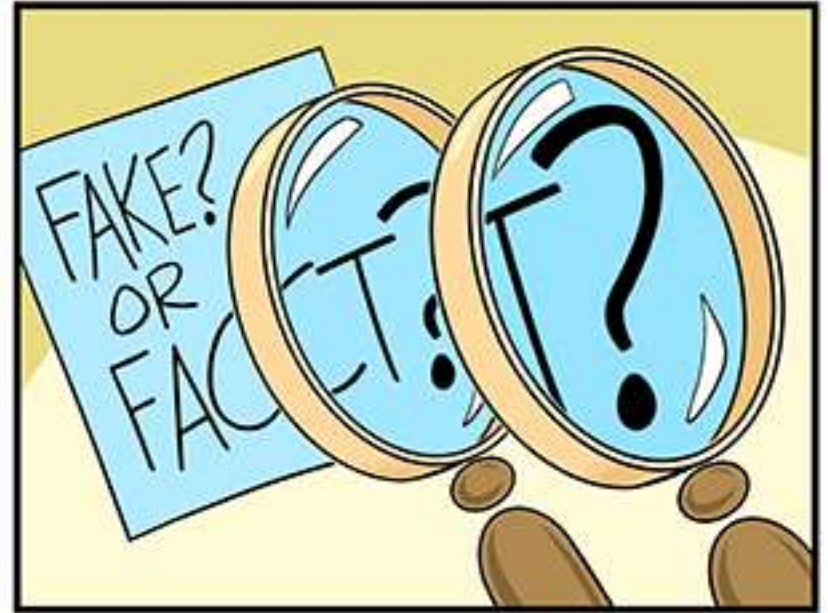
- Відкритий доступ до урядових даних (Open Government Data) зменшує можливість маніпуляцій.
- Журналістські розслідування викривають приховані аспекти міжнародної політики (наприклад, Panama Papers).

2. Фактчекінг та боротьба з дезінформацією

- Bellingcat та ін. незалежні розслідувальні платформи використовують OSINT (відкриту розвідку) для перевірки фактів.
- Створення міжнародних механізмів боротьби з фейками (ЄС має спеціальні групи боротьби з дезінформацією).

3. Посилення цифрової грамотності

- Навчання критичному мисленню.
- У Фінляндії існує державна програма медіаграмотності, яка зменшила вплив російської пропаганди.

Висновки

Інформація є одним із ключових ресурсів у сучасних міжнародних відносинах, що визначає конкурентоспроможність держав, міжнародних організацій і корпорацій. Володіння інформацією дає змогу державам домінувати в економічній, дипломатичній і військовій сферах, формуючи наративи, що визначають глобальні тенденції. Вона стала не лише важливим інструментом, а й важливою складовою «м'якої сили» в міжнародних відносинах, здатною змінювати політичні рішення та громадську думку.

ДЯКУЮ ЗА УВАГУ!